

Фросина ТАШЕВСКА-РЕМЕНСКИ

“
*Umot neka
t i bi de voda~*
”

Во европските земји со демократска традиција во најголем број случаи кога владин функционер ќе погреша - кога неговите постапки, говорот и однесувањето ќе предизвикуваат политички последици и ќе го направат недостоен за извршување на јавната или на политичката функција- постои политичка или морална одговорност, односно оставка од функцијата...

Главен проблем на земјите во транзиција, меѓу кои и на РМ, е разбирањето и односот кон поимите етика и морал во политиката. Во развиените европски земји, етичкиот принцип во политиката се појавил пред стотина години, како резултат на политичкото созревање, критичкото јавно мислење и на политичките елити и сфаќањето дека носителите и вршителите на јавни функции се слуги на народот и дека се во функција на општото добро и општиот интерес.

Македонските политичари и функционери, кои тежнеат да ги достигнат европските стандарди во градењето на политичката стабилност на државата, за жал, многу малку заслужуваат да ги понесат атрибутите на зрели политичари: политичката одговорност, политичката култура и чувството за умереност.

Во Р Македонија, владините политичари и функционери многу ретко, речиси никогаш не поднесуваат оставка, туку чекаат да бидат сменети, а подоцна да ги рехабилитираат. На македонската политичка сцена се одржува култот за функционери како полубогови; постојано се гради митот за нивната непогрешливост, посебност, визионерство и сл. Кај политичарите и функционерите толку се присутни политичката нарцисоидност, суетноста и ароганцијата, што често секој кој ќе се осмели да побара одговорност, дури и во алузија, станува прашање на нечија одговорност. Поднесувањето оставка во таква состојба на свест - кога политичарите и функционерите сметаат дека се не-

заменливи - за нив би значело дезертирање, обезглавување на народот, лишување од нив - незаменливите. Во овој контекст, кај нас оставката како политичка одговорност е многу ретка појава, а институтот морал во политиката сè уште не заживеал. Афористичарите велат дека "кај нас бегането од одговорноста е најмасовно движење".

Во состојба на манипулација со неколку одговори на прашањата што навистина се случи во Ваксинце (во зависност кој прашува), министерката за внатрешни работи, г-ца Јанкуловска, немаше доблест и не почувствува морална одговорност да даде оставка од функцијата министер кога не успеа на јавноста да ѝ објасни како загина командирот на полициската станица во Матејче, кога кобната ноќ по наредба на нејзините соработници во "рутинска контрола", односно организирана акција го загуби својот живот, бранејќи ја честа и животот на министерката, но и на државата од законите кои ги упатија организирани или неорганизирани поединци и групи(?).

"Акционата драма" во Собранието во стилот: "ММЕ кој прв почна", негувањето на политиката на "водење инает" и докажување кој е попаметен (во крајна линија-поиздржлив), покажаа дека политичката зрелост на македонските политичари и функционери застанала во фаза на ран пубертет, кога јазикот е побрз од умот, кога скокаме па потоа викаме "оп" и кога не трпиме авторитети. Тоа го покажаа главните улоги во мини серијата "Ке ви-

диш ти"- господата Тачи и Елмази.

Во контекст на политичката одговорност, како интелектуалец, како политичко суштество но, пред сè, како граѓанин, си го поставувам прашањето: Дали треба да останеме глуви и слепи на фактот дека станавме заложници на невоспитани, исфрустрирани и агресивни политичари од кои се очекува да бидат репрезенти на граѓаните и да не водат на патот кон Европа? За мојата дилема да биде уште поголема, поставувам уште едно прашање, чиј одговор треба да го дадат премиерот и владиниот кабинет: Дали неговата желба да се одржи на власт е толку голема, што дозволува фрустрациите на еден невоспитан и агресивен политичар, да го држат во заложништво мандатот на неговата Влада?

Плуралистичката демократија и слободата на политичка дебата бараат јавноста да биде информирана за прашања од јавно значење, што подразбира и право на медиумите да објавуваат негативни информации и критички мислења, кои се однесуваат на политички личности и јавни функционери, како и правото на јавноста да ги прима тие информации. Македонската јавност беше очекувано непријатно изненадена од настаните во

ПОЛИТИ КАКО

законодавниот дом, кога пратениците решија наместо да ја испробаат силната на нивните аргументи, да си ја пробаат силата на мускулите. Кога медиумите и новинарите како сведоци на настанот сакаа да ги овековечат тие моменти со слика и со тон, станаа цел на напад од страна на оние кои работат на рејтингот на оваа Влада.

Јавноста не виде кој прв почна (виде само сегменти од настанот), но виде кој продолжи и кој заврши. Во деновите по случувањето медиумите, покрај информирањето за настаните кои беа производ од тепачката во Собранието, континуирано ја емитуваа снимката од која и најнеинтелигентниот човек може да заклучи дека блиската средба на пратениците од албанскиот политички блок не беше "желба за разговор", г. Тачи, туку предупредување кое беше потврдено во присуство на човекот кој е функционер, втор човек во органот што предупредува, г. Елмази. Секој морален политичар, кој направи нешто неприфатливо и спротивно на општите морални норми во општеството и што го прави недостоен да ја извршува функцијата која ја има, поднесува оставка (ако не доброволно, тогаш тоа од него го бара човекот кој го именува, односно електоратот кој го из-

бира). Тоа што премиерот и министерката за внатрешни работи останаа слепи при очи и глуви при уши, и не ги видео снимките (!?) од блиската средба на нивните партнери во власта, претставува аргумент за стравот на критичните граѓани дека станавме заложници на желбите и на стравовите на нашиот премиер и на неговата практика да не го нарушува мирот во коалицијата, да не му го крши "атерот" на коалициониот партнер.

Во народот постои изреката "со кој си таков си", која многу често се употребува за да се отсликаат релациите меѓу поединци, кои карактерно се разликуваат. Толерирањето на недоличното однесување на коалиционите партнери и на владините функционери во највисокиот орган на државата, не значи ништо друго, туку одобрување на истото од страна на оној кој треба да го санкционира, односно да побара политичка одговорност од своите партнери или, пак, страв за опстанокот на Владата. Изреката "кој со ѓаволот тикви сади од глава си ги крши" е уште еден метафоричен израз за однесувањето и за иднината на најодговорните.

Политичарите и функционерите кои одлучиле да бараат доверба од јавноста

и прифатиле да бидат предмет на јавна политичка дебата и граѓанска проценка, а со тоа и предмет на надзор на јавноста и на потенцијално силна јавна критика во поглед на начинот на кој ги извршуваат своите функции, треба да бидат подготвени да обезбедат транспарентност и одговорност во извршувањето на функцијата, но и подготвеност да понесат политичка одговорност доколку ги прекршат начелата на својата работа, достоинството на функцијата, јавноста, моралот и етиката во политиката.

Не би требало политичарите и функционерите да уживаат поголема заштита на нивниот углед и други права од останатите поединци во општеството. Фактот дека власта учествува во одбрана на "угледот и правата" на своите партнери во власта, говори дека во РМ има исклучок од ова правило, кое важи за сите морално зрели и етичко-принципиелни влади. Политичарите и функционерите би требало да имаат право на пристап само до оние правни средства против медиумите и јавноста, на кои имаат право и другите правни и физички лица во случај на кршење на нивните права од страна на медиумите. Меѓутоа, во случајот со РМ и со настаните во и по настаните во

функција на заштита на угледот на коалиционите партнери во власта, заставаа и премиерот и МВР, но и самите медиуми на еден чуден начин. Она што за мене остана како отворено прашање во деновите кога медиумите ги бојкотираа јавните настапи на Владата и протестите на ДУИ е прашањето: зошто медиумите, покрај револтот кој го искажаа за тепањето на новинарите кои беа спречени и тепани при извршувањето на својата професионална задача, не бараа политичка одговорност од поединците по чија наредба беа тепањата и оневозможувањата на новинарската работа?

Прашањето го поставувам поради фактот дека медиумите, како дел од јавноста, покрај функцијата објективно да информираат за настаните, треба да го следат и гласот на народот и нивните реакции на одредени настани, зашто во крајна линија тие се креатори на јавното мислење. Гласот на јавноста за овие настани одеше во две насоки: 1. осуда на претепувањето на новинарите при вршење на професионална задача, и 2. осуда и политичка одговорност од коалиционите партнери кои ја девалвираа функцијата пратеник и заменик-министер. Реакциите и постапките на медиумите останаа некомплетни,

ЧКАТА ОДГОВОРНОСТ МИСЛОВНА ИМЕНКА

**НАРОДОТ
СПОНТАНО СЕ
СОБРА И СО ТОА
ПОКАЖА ВИСОК
СТЕПЕН НА
ОРГАНИЗИРАНОСТ**

**ЗНАМ ДЕКА
КОСТУМОТ НЕ ГО
ПРАВИ ЧОВЕКОТ,
ШТОМ ЌЕ ГО
ОБЛЕЧАМ ЛИЧАМ
НА ПОЛИТИЧАР**

бидејќи емитуваната снимка од настаните во Собранието, од која се гледа агресивното однесување на владиниот функционер и коалиционен партнер, го привлече вниманието на јавноста, но не успеа да го привлече вниманието и реакцијата на премиерот - да ги повикова на морална и политичка одговорност заради нивното недолично однесување, што не оди во прилог на неговиот висок рејтинг. Снимката остана да се емитува само во контекст на осуда за претепаните новинари и подготовката на посебна собраниска комисија која ќе ги испитува причините за настаните во Собранието - примарно како почна и кој прв почна, но не и кој продолжи. Прашањето за независност на медиумите и телевизиските спикери, платени да го билдаат рејтингот на премиерот за сметка на професионалната обврска, објективно и непристрасно да ја информираат јавноста за настаните од јавен интерес, а не само од интерес на Владата и од свој личен, останува отворено во период кога објективните и независните новинари, во вистинска смисла на зборот, сè почесто и погласно го креваат гласот против влијанието на власта во процесот на менаџирање и селектирање на информациите кои не одат во прилог на високиот премиеров рејтинг.